

nu putea face responsabil pe vasalul său muntean pentru activitatea desfășurată de călugării unei mănăstiri în a cărei conducere acesta nu putea avea — formal, după condițiile explicit prevăzute de actul de fundație — nici un fel de amestec. Dar ceea ce regele nu putea realiza pe cale juridică va încerca și va izbuti să realizeze foarte curînd, cum se va vedea, pe alte căi.

Admițînd deci că *fundarea Voditei nu este un întîmplător act de pietate, ci un moment în realizarea unui bine chibzuit plan politic*, trebuie să admitem și că ea n-a putut avea loc decît numai după ce întregul complex de împrejurări examinat mai sus se produsese. Cum am văzut însă, punctul de plecare al noului curs al evenimentelor îl constituie reluarea relațiilor pașnice între rege și voievod (august 1369) și, mai ales, măsurile de reorganizare a bisericii catolice din Țara Românească (în toamna aceluiași an). Pare deci foarte probabil ca întemeierea Voditei să fi urmat (și nu să fi precedat) emiterea de către Vladislav a diplomei latine din 25 noiembrie, amintită mai sus<sup>1</sup>, diplomă ce marchează începutul unei noi faze — pe care am pute-o numi cea « propagandistică » — în desfășurarea conflictului pentru stăpînirea regiunilor dunărene. Ca urmare, ținînd seama de toate acestea și de termenul *ante quem* pe care l-am fixat mai sus<sup>2</sup>, ni se pare că putem conchide că *sîdirea Voditei a început în primăvara sau vara lui 1370*, lucrările de construcție ale bisericii terminîndu-se fie în toamna aceluiași an, fie în anul următor, iar zugrăvirea făcîndu-se ori în 1371, ori în 1372<sup>3</sup>. În consecință, înzestrarea mănăstirii prin actul nedat, adesea amintit, al lui Vladislav vodă, a trebuit să aibă loc cu prilejul terminării zugrăvirii sau imediat după aceea, în orice caz însă înainte de primăvara 1374<sup>4</sup>.

Dar, Vodita odată întemeiată, Nicodim n-a avut răgazul să se bucure prea mult de ea. Cum s-a văzut mai sus, încă de la începutul anului 1373, conflictul pentru regiunea în care era situată noua ctitorie părea a fi iminent<sup>5</sup> existența unui ban regal al Severinului nu ne este cert atestată însă decît pentru 19 iunie 1376<sup>6</sup>, astfel că data exactă a cuceririi cetății de către Nicolae de Gara<sup>7</sup> nu poate fi stabilită cu exactitudine pe temelii izvoarelor astăzi cunoscute. De curînd s-a arătat însă că, înainte de aceasta, pare să se fi făcut de către Benedict Himfy, comitele de Timiș, o încercare nereușită de cucerire a cetății, încercare ce trebuie să se fi produs — după toate probabilitățile — înainte de începutul anului 1375<sup>8</sup>. Cercetarea atentă a activității lui Nicodim, dacă nu ne îngăduie precizarea datei la care Severinul a fost pierdut de către domnul Țării Românești, vine cel puțin să lumineze, măcar parțial, cronologia, încă nesigură, a acestor evenimente. Într-adevăr, tocmai în 1375 se situează unul dintre evenimentele de seamă ale vieții lui Nicodim, participarea lui la misiunea de împăcare între biserica sîrbească și patriarhia din Constantinopol. Episodul este pomenit de mai multe izvoare sîrbești, iar în paginile acestora se strecoară și cu privire la Nicodim cîteva știri, cu atît mai prețioase cu cît pornind de la ele se pot deduce unele amănunte asupra soartei Voditei și regiunii în care ea era situată.

**Participarea lui Nicodim la misiunea sîrbească la Constantinopol.** Atît sub aspectul său politic, cît și sub cel bisericesc, conflictul între țaratul sîrbesc și Imperiul bizantin începuse o dată cu luarea în stăpînire a unei bune părți din Peninsula Balcanică de către oștile țarului Ștefan Dușan, în 1345<sup>9</sup>. Dar dacă el fusese politiceste tranșat în 1371, din punct de vedere religios el rămăsese încă deschis<sup>9</sup>, ceea ce, după mentalitatea vremii, constituia un prilej de serioase preocupări pentru ambele părți în litigiu.

Deși destul de numeroase izvoare sîrbești amintesc mersul — în linii mari — al evenimentelor, ar fi greu de spus cine anume a avut inițiativa reluării tratativilor de împăcare între

<sup>1</sup> Vezi mai sus, p. 265, nota 7.

<sup>2</sup> Vezi mai sus, p. 257—258.

<sup>3</sup> După cum se poate observa, fie că pornim de la termenul *ante quem* (vezi mai sus — p. 257, nota 7), fie că urmăm desfășurarea cronologică a evenimentelor, ajungem la același rezultat: *sîdirea, zugrăvirea și înzestrarea Voditei se situează în restrînsul interval a trei ani: 1370—1372.*

<sup>4</sup> Vezi mai sus, p. 257.

<sup>5</sup> Vezi mai sus, p. 257 și nota 3.

<sup>6</sup> Vezi mai sus, *ibid.*, și nota 1.

<sup>7</sup> M. Holban, *op. cit.*, p. 38—43 (32—37).

<sup>8</sup> Profitînd de slăbiciunea Imperiului bizantin, « eralul » sîrbilor, Ștefan Dușan, reușise să-și întindă stăpînirea pînă la țărmurile Egeei, ocupînd chiar Seresul, cea mai însemnată cetate — după Salonic, bineînțeles — a întregii Macedonii (septembrie 1345). Ca urmare, în primăvara anului următor (16 aprilie 1346), Ștefan se încoronase la Skopje — în prezența patriarhului de Tirnovo, a arhiepiscopului de Ohrida și a stareților mănăstirilor athonite — ca « țar al sîrbilor și grecilor ». Cam în aceeași vreme, un sinod, adunat tot acolo, proclamase independența bisericii sîrbești față de patriarhia de Constantinopol, înălțînd totodată pe mitropolitul Serbiei la rangul de patriarh (vezi A. A. Vasilev, *Histoire de l'empire byzantin*, Paris, 1932 II, p. 300—304 N. Iorga, *Histoire de la vie byzantine. Empire et civilisation*, vol. III, București 1934, p. 179—181; Georg Ostrogorsky, *Histoire de l'Etat byzantin*, p. 544). Bineînțeles, de o recunoaștere a acestor hotărîri de către împăratul bizantin și patriarhul ecumenic nu putea fi vorba. Dimpotrivă, anatema acestuia din urmă avea să cadă nu numai asupra noului « țar » și asupra bisericii disidente, ci și asupra țării și întregului popor.

<sup>9</sup> Pe cit de rapidă fusese ascensiunea tînrului țar, pe atîta a fost și destrămarea lui. Îndată după moartea lui Ștefan Dușan (20 decembrie 1355), marii feudali intră în conflict între ei și, rînd pe rînd, cei din regiunile macedonene acceptă autoritatea Imperiului bizantin. Tratativilor de împăcare cu Bizanțul duc la pace în 1371; dar cele pentru restabilirea raporturilor între cele două biserici fuseseră întrerupte în 1369, prin moartea patriarhului sîrb, și nu sînt reluate decît în 1375.